

גיטין דף כב

הגמרא ממשיכה לדון בדינים השונים של עציץ נקוב:

עציץ של אחד וזרעים של אחר: במקרה שכלי העציץ שייך לאדם אחד, והעפר והזרעים שבתוך העציץ שייכים לאדם אחר: אם מכר 'בעל העציץ' את העציץ לחבירו 'בעל הזרעים' - כשמשך 'בעל הזרעים' את העציץ הוא קנה אותו, משום שהעציץ הוא 'מטלטלין' הנקנים במשיכה.

אבל אם מכר 'בעל הזרעים' את האדמה והזרעים ל'בעל העציץ' - לא קנה אותם 'בעל העציץ' במשיכה. משום שקרקע נקנית רק בכסף שטר וחזקה (= כגון תיקון הקרקע על ידי פעולת ניכוש או עידור), ומכיון שלא היה כאן כסף ושטר לא קנה 'בעל העציץ' את הקרקע עד שיעשה חזקה בקרקע שבתוך העציץ.

עציץ וזרעים של אחד: כאשר גם העציץ וגם הזרעים שייכים לאדם אחד, והוא מוכר אותו לאדם אחר - הקונה צריך לעשות חזקה בקרקע העציץ, אבל הוא לא צריך לעשות קנין בעציץ עצמו. משום שהוא נקנה ב'קנין אגב' דהיינו אגב הקרקע. וכמו ששנינו: מטלטלין שהם 'נכסים שאין להם אחריות' נקנים עם הקרקעות שהם 'נכסים שיש להם אחריות' אגב הקנין שנעשה בקרקעות. (ה'אחריות' = המלוה סומך על הקרקעות של הלווה שיוכל לפרוע מהם את חובו, אבל לא על המטלטלין שלו מפני שהוא יכול להבריחם).

אבל אם הקונה עשה 'חזקה' בכלי של העציץ (עשה בו איזה תיקון במקומו בלי למשוך אותו) - לא קנה כלום. משום שהוא לא עשה חזקה בקרקע, ואילו המטלטלין (= העציץ) אינם נקנים בחזקה.

נקבו בארץ ונפו בחו"ל: עציץ נקוב העומד בגבול שבין הארץ לחו"ל, כך שהנקב של העציץ נמצא בשטח הארץ ואילו הנוף של העץ הצומח בתוכו נוטה החוצה לשטח חו"ל - לדעת אב"י הולכים אחר הנקב ודין הפירות של העץ כגידולי ארץ ישראל החייבים במעשרות ולדעת רבא הולכים אחר הנוף ודין הפירות של העץ כגידולי חו"ל הפטורים ממעשרות.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

בדאשרוש: מבארת הגמרא: כאשר יצא שורש מתוך הנקב והשריש באדמת הארץ - לכולי עלמא דין העץ כגידולי הארץ. וכל המחלוקת היא כאשר העציץ לא השריש בקרקע הארץ - האם ללכת אחר הנקב או אחר הנוף.

קושיא: ובדאשרוש לא פליגי: וכי האם אין מחלוקת בכזה מקרה?

והרי שתי גינות זו מעל זו בשני מפלסים השייכות לשני בני אדם, וירק צומח על קיר האדמה שבין שני המפלסים. ונמצא שהצמח יונק מהקרקע של הגינה העליונה, ואילו נופו באויר שבשטח הגינה התחתונה - נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה למי שייך הירק: האם לבעל הגינה התחתונה או לבעל העליונה. ולכאורה המחלוקת היא האם הולכים אחר השורש או אחר הנוף (וכלומר שאין זה מוסכם שלכו"ע הולכים אחר השורש)!

דח"ה: התם כדקתני טעמא: המחלוקת שם אינה אחר מה הולכים, כי לכו"ע בעיקרון הולכים אחר היניקה, אלא שם הויכוח הוא: בזכות מי הירק צומח. העליון טוען: אם הייתי חופר באדמה של הגינה שלי ומנמיך אותה, לא היה הירק יכול לצמוח, ואילו התחתון טוען: אם הייתי ממלא את הגינה שלי באדמה עד לגובה הגינה שלך, לא היה הירק יכול לצמוח.

קושיא: ואכתי בדאשרוש לא פליגי: ועדיין מצאנו בזה מחלוקת.

אילן הנטוע בגבול, מקצתו בארץ ומקצתו בחו"ל לדעת רבי היניקה מתערבבת בכל האילן, ונמצא ש'טבל וחולין מעורבין זה בזה', כי הגדל בארץ חייב במעשרות והוא טבל, ואילו הגדול בחו"ל פטור והוא חולין. ומשכך אי אפשר לעשר מטבל ודאי על פירות האילן הזה, כי אין מעשרים מהחיוב על הפטור. וכן אי אפשר לעשר מפירות האילן הזה על טבל ודאי, כי אין מעשרים מהפטור על החיוב. לדעת רשב"ג מה שגדל בארץ חייב ומה שגדל בחו"ל פטור. לכאורה מדובר שחלק מהנוף של האילן נמצא בארץ וחלק מהנוף נמצא בחו"ל, אבל השורשים של האילן נמצאים רק בארץ. ואם כן מצאנו מחלוקת האם הולכים אחר השורש או הנוף!

דח"ה: לא, מקצת שורשין וכו': מדובר שחלק מהשורשים נצאים בארץ וחלק בחו"ל. אך אם כן מובנת דעת רבי שהיניקה משני הצדדים מתערבבת ביחד, אך מדוע רשב"ג סובר שהעץ מתחלק חצי חצי? והתשובה: מדובר שעומד שן סלע (= צונמא) בקו הגבול והוא מפסיק בין שני צדדי השורשים מעומק האדמה עד הגזע.

ואם כן מובנית דעתו של רשב"ג שהעץ מתחלק לשניים משום שכל צד יונק משטח אחר, אך מדוע רבי סובר שהכל מעורבב? והתשובה: שלאחר הסלע היניקה מתערבבת.

במאי קמלפגי וכו': וזו גופא המחלוקת: האם בשטח האויר שמעל השורשים היניקות משני הצדדים מתערבבות בגזע וממילא העץ מעורבב מהארץ וח"ל, או שעד למעלה בפירות כל יניקה מובדלת מחברתה ויונקת רק מהשורשים שלה בלבד.

*

למדנו במשנה: רבי יהודה בן בתירא סובר שאין כותבים גט על 'דיפתרא' כי אפשר למחוק בתוכו ולזייף אותו בלי שיבחינו בכך.

שלוש עורות הן: העור מעובד בשלוש דברים להכנת קלף: מלח, קמח, ועפצים. ישנם שלושה סוגי עורות ברמת העיבוד שלהם: מצה, חיפה, דיפתרא. והנפקא מינה ההלכתית בזה היא לענין מלאכת 'הוצאה' בשבת - מהו השיעור של גודל העור כשביל להתחייב עליו אם הוציאו מרשות לרשות (בכל המלאכות יש שיעור למלאכה באיזו כמות מתחייבים עליה).

מצה - אינו מעובד כלל, בדומה ל'מצה' שאין בה תוספות כלל. שיעורה להוצאה: ככדי לעטוף בה משקולת קטנה ביותר שלא תתקלקל. גודל המשקולת: רבע של רביעית ליטרא, והיא המשקולת הקטנה ביותר בפומפדיתא.

חיפה - מעובד רק במלח. ושיעורו: לחפות בו קמיע.

דיפתרא - מעובד במלח וקמח. ושיעורו: לכתוב עליו גט. (אמנם לכתובת סת"ם צריך קלף המעובד גם בעפצים).

למדנו במשנתנו - וחכמים מכשירין (= את הגט שכתבו על הנייר המחוק או על הדיפתרא):

מאן חכמים? כלומר מי הוא התנא שהמשנה קוראת לו 'חכמים' ומדוע הוא מכשיר?

אמר רבי אלעזר (= האמורא), **רבי אלעזר** (= התנא) **היא** הסובר שעדי מסירת הגט הם אלה שעושים את פעולת 'הכריתות' בין הבעל לאשה, וכיון שעדי המסירה

צריכים לקרוא את הגט (לעיל יט:), אם היה כתוב בו תנאי ונמחק הם היו יודעים, ולכן אין לחשוש שמא היא תזייף את הגט ותמחק את התנאי שהיה כתוב בו, לפי שכשהיא תבוא להינשא היא תצטרך להביא את עדי המסירה שיעידו שהגט נמסר לפניהם והם יעידו האם היה בו תנאי.

ואמר רבי אלעזר (= האמורא), **לא הכשיר רבי אלעזר** (= התנא) **אלא לאלתר**: רבי אלעזר הכשיר את הגט הנ"ל רק במקרה שהיא הביאה את הגט לבית דין (שיתירו לה להינשא) באותו יום שקיבלה אותו, שאז עדי המסירה יוכלו להעיד אם היה בו תנאי או לא, אבל מכאן ועד עשרה ימים הגט פסול, לפי שיש לחשוש שמא היה בו תנאי והיא זייפה ומחקה אותו והעדים כבר שכחו מה היה כתוב בו.

ור' יוחנן אמר: גם מכאן ועד עשרה ימים כשר, לפי שאם היה כתוב בו תנאי הם היו זוכרים.

ואמר רבי אלעזר (= האמורא), **לא הכשיר רבי אלעזר** (= התנא) **אלא בניטין**: משום שהגט בא רק להתירה להינשא, והיא יכולה להביאו לבית דין מיד והם יתירוה ומאז היא כבר לא צריכה יותר את הגט, לפי שלאחר שבי"ד התירוה יש קול וכולם זוכרים שהיא מותרת להינשא.

אבל בשאר שטרות: שהם מיועדים לגבייה, יתכן שהמלווה יוציא את השטר לאחר זמן רב ובינתיים ישכחו עדי המסירה את התנאי, ואנחנו נסמוך רק על עדי החתימה, וא"כ יש לחשוש שמא הוא מחק את מה שהיה כתוב בשטר וחתימת העדים נשארה במקומה.

דכתיב: והראיה לכך, שנאמר בספר ירמיה לגבי שטר מכר - **"לְקוֹחַ אֶת הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֶתֶם וְאֶת סֵפֶר הַגְּלוּי הַזֶּה וּנְתַתֶּם בְּכָלִי חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים"**, הרי שצריך שטר שהוא ראוי לעמוד ולהתקיים ימים רבים ואי אפשר לזייף אותו גם לאחר זמן רב.

ור' יוחנן אמר: אפילו בשאר שטרות כשר, והפסוק הנ"ל הוא רק עצה טובה.

משנה: אפי' חרש שוטה וקטן: יבואר בגמרא.

האשה כותבת את גיטה: ומקנה אותו לבעל, והוא חוזר ומוסר לה אותו לשם גירושין.

והאיש כותב את שוברו: את שובר פרעון הכתובה, למרות שעל האשה היה לכתוב לו ולמסור לו שתהיה לו ראייה שפרע לה.

שאין קיום הגט וכו': קיום הגט הוא בעדים החתומים בו (= זו דעת רבי מאיר שעדי חתימה הם אלה שעושים את פעולת 'הכריתות' בין הבעל לאשה), ולכן אפילו חש"ו יכולים לכתוב אותו, והאשה יכולה לכתוב את גיטה, והאיש את שוברו, כיון שכשרות הגט לא תלוה בכתיבתו אלא בחתימתו ע"י עדים כשרים.